

PENSAR EN CATALÀ I TREBALLAR PER LA COHESIÓ INTERNA

Joan Ramon Resina

Director del Programa d'Estudis Ibèrics
Stanford University

Alguna cosa es mou

Perplexitat és el que l'article de Savador Cardús *S'ha acabat el bròquil* ha provocat entre alguns lectors que, acabada la lectura, s'han fet la pregunta de Lenin: "I ara què?". La resposta, encetada a l'article *I volem pa amb oli*, difícilment podia satisfer els qui ho esperaven tot dels polítics i se senten desvalguts en comprovar com la perversió del pragmatisme ha portat un daltabaix que, tot i viscut a càmera lenta, ha acabat imposant els seus efectes. Si per pragmatisme s'entén la fiscalització de la doctrina pels resultats, aleshores cal reconèixer que els nostres polítics són ben poc pragmàtics. Una altra cosa és que ells anomenin *pragmatisme* no al règim de les coses (*pragmata*) sinó a la permanent adaptació a la manera com es presenten en cada moment, o sigui allò que en una altra època en deien *conformisme*.

LA INFLEXIÓ QUE MOLTS ESPERAVEN després de les eleccions del 2003 no es va produir, o més ben dit, va fer-ho en sentit contrari, quan el necessari sacseig de les consciències va transvestir-se en els successius descarrilaments del tripartit. El més greu, sens dubte, ha estat la pèssima negociació de l'Estatut, arrodonida per la irresponsabilitat de cremar tot un referèndum per aconseguir la misèria que alguns tot just comencen a sospitar. Inútil cercar-ne el culpable perquè són legió. Els partits van descendir per sota del nivell històric, i ara assistim a la creació d'un boc expiatori per fabricar una entesa que permeti anar tirant fins a la propera crisi. Mentre arriba, seguirem sotmesos a la cerimònia de la confusió, d'una banda, posant adjectius al patriotisme i, de l'altra, aixecant masos que a l'entrada ja cal deixar-hi la fe en la fermesa de l'aixopluc.

'S'HA ACABAT EL BRÒQUIL' POT SEMBLAR UN GEST irat, i per tant buit. Jo hi veig una constatació. Certament la d'una santa impaciència davant tanta presa de pèl, però sobretot el reconeixement dràstic, sense subterfugi, d'una realitat que ens determina i deforma i que, no per negar-la o adular-la, desapareix. I, doncs, la deducció que cal enfrontar-s'hi. Aquesta realitat és l'enemic, o sigui la categoria transcendental, en sentit kantian, de la política. L'enemic és a la política el que la causalitat, el temps i l'espai són al coneixement dels fenòmens. Per manca de claredat en aquest assumpte capital, Catalunya s'ensorra cada cop més en aquella forma peculiar de subdesenvolupament que Xavier Rubert de Ventós anomena els PPP: països políticament pobres. I doncs, qui és l'ene-

DANIEL BOADA

"Ara cal tornar a posar els fonaments: el casal, el pati de l'escola, la cultura del carrer. Iniciar tossudament una altra Renaixença apassionada i un altre Noucentisme eficaç"

mic? Cardús, citant Joan Solà, respon taxativament: tot el qui atemptant, per activa o per passiva, contra la llengua catalana persegueix la desaparició de Catalunya com a poble. Ara bé, Cardús explica que l'enemic cal combatre'l no ofensivament sinó epistemològicament, la qual cosa vol dir, abans de tot, no adoptar el seu punt de vista i, per tant, apuntalar el punt de vista propi, allò que per a d'altres és la cosa més natural del món però que per als catalans ha esdevingut tan difícil que ja té color de patriotisme: llegir la premsa en català, parlar-lo amb naturalitat sense amagar la llengua davant el primer desconegut com si fos un vici, comprar els productes etiquetats en l'idioma que ens defineix i, per descomptat, llegir llibres dels autors que encara el cultiven, que n'hi ha de bons i de molt bons. Feu-nos, senyor, una gràcia de referents!

TAN BON PUNT 'COMPRENEM' L'HORIZÓ de l'enemic, som seus literalment. Ho són tots aquells dels quals es diu de manera molt imprecisa que practiquen l'autoodi, quan en realitat han deixat de veure el món com a catalans. Compte, doncs, amb relativitzar en nom d'una falsa tolerància que és falta de múscul intel·lectual i atonia ètica. Qui declara el castellà "estructural" a la nació catalana, entrega la fortalesa a l'enemic. I és això el que van fer els polítics amb l'Estatut, no ja el de Madrid, sinó el del Parlament mateix, aquell més agosarat en certs aspectes fiscals però que, en introduir l'obligació de conèixer el català, consagrava com a torna la de conèixer el castellà, un deure redundant que ja teníem en tant que subjectes de l'Estat i que no calia invertir amb la dignitat de dret català, amb perill evident de relativitzar el concepte de llengua pròpia.

I ARA QUÈ? DONCS ARA TOCA EMPÈNYER ALTRE COP la roca que hem deixat rodolar. Ara cal retrobar el punt de vista inserit secularment en els mots propis, tornar a pensar en català i treballar per la cohesió interna amb la fermesa que venç obstacles i guanya respecte arreu. Ara cal tornar a posar els fonaments: el casal, el pati de l'escola, la cultura del carrer. Iniciar tossudament una altra Renaixença apassionada i un altre Noucentisme eficaç. Ho faran, com sempre, els il·lusos i quatre lletraferits, i quan hagin guanyat prou cors i voluntats, i de bròquil en quedi ben poc i sucra pa amb oli sigui una operació sense risc de tacar-se, aleshores també s'hi apuntaran els polítics, no en tingueu cap dubte.

UN ARTISTA COMPLET

Ignasi Riera

Escriptor

Vila Casas

Si val la pena llegir amb atenció els treballs sobre l'artista plàstic Joan Vila Casas, sabadellenc de la collita de l'any 20 que acaba de morir a Barcelona, voldria recordar un llibre seu en prosa, *Escrits* (amb il·lustracions delicioses), de l'any 1954. El va editar el nostre pare, que tenia la im-

premta Pal·las, A.G., on treballava el seu cosí germà i cunyat, Joan Oliver. En el pròleg, l'Oliver escrivia: "...no és un intrús, ni un decebut, ni un pedant... sinó, simplement, un home amb els cinc sentits, el pensament i el cor oberts i actius davant l'espectacle que li ha estat reservat".

És un llibre que ara pot resultar tan anacrònic com les insuportables novel·les sobre Santa Maria del Mar –però molt menys pesat–. No ho és, però. Ben al contrari: les aventures d'uns nois sabadellencs, que recorden els concursos de cant de canaris a l'Aplec de la Salut, o l'aventura que

suposa la vida de tants artistes catalans al París de mitjan segle XX, demostren la traça d'un artista plàstic que va ser molt bo, també, com a novel·lista –recordo *Doble blanc*, *Operació Viaducte* i *Jourdain 65*– o com a autor teatral, a *Mercè dels uns*, *Mercè dels altres*, per a la gran

Mercè Bruquetas. En tot cas, ¿la mort de Joan Vila Casas no hauria de ser l'excusa per reeditar, en volum unitari, els treballs excepcionals de Miquel Bach sobre la *Colla de Sabadell* i sobre el xup-xup cultural que es va general al seu entorn en el primer terç del segle XX?

VOLTA D'HORIZÓ

El darrer combat de Castro

J.J. Navarro Arisa

La transició cubana segueix el seu curs misteriós, i sembla que Fidel Castro ho té cada cop més cru per reaparèixer sa i guarit com si no hagués passat res. El president veneçolà Hugo Chávez, a qui cal considerar un portaveu autoritzat en la matèria, ha dit que el seu amic Fidel està lliurant "un combat per la vida". Això confirma que Castro potser no pateix un càncer mortal, però està més greu del que tothom pensava des d'aquest estiu, quan va cedir temporalment el comandament de Cuba al seu germà Raúl. Tot indica, a més, que les complicacions en la salut del dictador cubà s'han degut a una sèrie d'errors mèdics o a la pressa excessiva per presentar-lo com un pacient guarit. A nivell polític, la perspectiva que Castro no es recuperi dona al cercle dirigent cubà una mica més de marge per inventar-se alguna mena de relleu sense traumes, però al mateix temps la perspectiva de l'absència definitiva del dictador fa encara més improbables les possibilitats reals d'un intent de perpetuar el castrisme sense Castro. Sigui el que sigui –i quan sigui– el resultat del "combat per la vida" del líder cubà, tot indica que la societat cubana es veurà abocada en un futur més o menys pròxim a encarar una transició política amb totes les seves conseqüències. Quan Castro perdi el seu darrer combat esdevindrà història i, sense ell, Cuba ja no podrà seguir sent la mateixa. Un cop s'acabi el seu mig segle llarg de regnat, Castro es veurà lliurat al judici de la història i del seu poble, i serà llavors quan arribarà el moment de separar els fets de la llegenda que ha envoltat i mantingut al poder el qui esperem que sigui el darrer dictador del Carib. Ara per ara, és difícil imaginar Castro com un heroi, però tampoc és del tot possible concebre'l al mateix nivell que Pinochet o Saddam Hussein.